

Lokalne vlasti jugoistočne Evrope odgovaraju na globalnu ekonomsku krizu - Preporuke NALAS-a, mreže asocijacija lokalnih vlasti jugoistočne Evrope -

(Zaključci sa okruglog stola "Fiskalna decentralizacija u jugoistočnoj Evropi u kontekstu globalne ekonomske krize", održanog u okviru IV Generalne skupštine NALAS-a 23-24. novembra 2008.godine u Tirani)

Predstavnici članova NALAS-a - rukovodioci asocijacija lokalnih vlasti, priznati stručnjaci u oblasti makroekonomije i predsednici opština jugoistočne Evrope, razgovarali su o mogućim posledicama globalne ekonomske krize na lokalne vlasti jugoistočne Evrope. Najpre je konstatovano da većina lokalnih vlasti regiona još uvek nije ozbiljno pogođena efektima globalne krize. Dok su zemlje sa razvijenom ekonomijom već ušle u recesiju (nezaposlenost, zatvaranja i bankropstva velikih korporacija, pad cena su svuda primetni), slabije ekonomije se mogu naći u istom stanju kroz smanjenje stranih direktnih investicija, likvidaciju lokalne imovine, smanjen izvoz, niže prilive od građana na privremenom radu u inostranstvu, niže valutne kurseve, pad vrednosti imovine, itd. Teško da ijedna zemlja može da izbegne izvesne ekonomske i socijalne posledice.

Lokalne vlasti jugoistočne Evrope treba da budu spremne da se suoče sa rizicima, ali takođe da iskoriste prilike koje im se mogu otvoriti. Centralne vlasti će morati da se oslone na lokalne vlasti kako bi brzo usvojili mere za očuvanje nacionalne ekonomije u teškim uslovima. Zato, centralne i lokalne vlasti treba da intenziviraju dijalog i saradnju. Na lokalnim vlastima je da ukažu na najpotrebnije projekte kapitalnih investicija koje centralne vlasti možda odluče da finansiraju kao jednu od mera uklanjanja posledica ekonomske krize.

Rezultat diskusije su preporuke koje slede.

Panel diskusiju su moderirali:

Ginka CHAVDAROVA i Gabor PETERI

Eksperti gosti su bili:

Paul Bernd SPAHN, Joze MENCINGER, Arben MALAJ, Mitar MATIJASEVIC i Shrafedin SHEHU, zamenik ministra financija Albanije

NALAS delegate koji su učestvovali u diskusiji:

Tarzan MILOSEVIC, Mirko BRULC, Refik RRUGIJA, Artur KURTI, Naim ISMAILI, Uros BREZAN, Rami QERIMI, Zdravko KRSMANOVIC, Penka PENKOVA, Alexandru AMBROS, Andrei VACARCIUS, Dusan DJOKOVIC, Zivko MARKOVIC, Gzim HAJDINAGA, Sener CELIKAYAR

Pismeni doprinos: *Tony LEVITAS*

Izradu zaključaka podržala: *NALAS Radna grupa za fiskalnu decentralizaciju*

Preporuke za centralne vlasti jugoistočne Evrope:

U okolnostima globalne ekonomske krize, NALAS traži od centralnih vlasti jugoistočne Evrope da:

1. Intenziviraju dijalog sa lokalnim vlastima kroz saradnju sa asocijacijama lokalnih vlasti. Tok informacija između centralnih i lokalnih vlasti o opštim kretanjima u ekonomiji i indikatori ranog upozorenja treba da budu uspostavljeni i unapređeni, što će dovesti do sledećeg:

- Dozvoliće lokalnim vlastima da efikasnije planiraju i da preciznije određuju prioritete.
- Doprineće pravovremenom identifikovanju problema koji nastaju na određenoj teritoriji ili u nekoj grani industrije,
- Osiguraće zajedničko programiranje “kontraciklične” potrošnje. Naime, centralne vlasti treba da povećaju javne investicije kako bi podstakli ekonomsku aktivnost. U cilju dostizanja veće efikasnosti, svi nacionalni anti-krizni programi treba da budu zasnovani na pristupu “odozdo nagore” koji uzima u obzir i zastupa potrebe lokalne ekonomije kao osnovni način za oživljavanje nacionalne privrede.

2. Podrže lokalne vlasti u korišćenju dostupnih EU fondova, kako strukturnih fondova u zemljama EU članicama, tako i IPA fondova u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima. Centralne vlasti treba da obezbede lokalnim vlastima dodatna sredstva za kofinansiranje EU projekata i za premošćivanje finansijskih procepa za vreme implementacije projekata, što je neophodno za osiguravanje likvidnosti.

3. Budu otvorene za i ohrabre nove, inovativne i čak i neformalne oblike dijaloga u kriznim periodima.

4. Najzad, u slučajevima kada još postoje stari opštinski dugovi u celom sektoru i ekonomiji u celini, ovo je pravi trenutak da se pomogne lokalnim vlastima da se reše svojih dugova.

Preporuke za lokalne vlasti jugoistočne Evrope:

U cilju sprečavanja i umanjivanja posledica globalne ekonomske krize u svojim zajednicama, NALAS savetuje lokalnim vlastima jugoistočne Evrope da:

1. pristupe oprezno budžetskom planiranju za 2009 i 2010. godinu tako što će:
 - Koristiti konzervativne stope rasta BDP-a i inflatorne stope;
 - Imati konzervativne procene prihoda od poreza,
 - Proceniti Ugovore o dugovanjima i izračunati izloženost kursnim fluktuacijama, pokušavajući da umanje izloženost gde god je moguće,
 - Maksimalno iskoristiti grantove,
 - Identifikovati potencijalne budžetske rizike.
2. vrše monitoring velikih firmi/poslodavaca (uključujući javna preduzeća) koji bi mogli da budu u opasnosti od privremenih ili trajnih zatvaranja proizvodnje i da se angažuju u sprovođenju proaktivnih mera za prevladavanje bilo kakvih ozbiljnijih promena na lokalnom tržištu rada
3. pripreme kataloga investicionih projekata koji bi mogli brzo da se primene uz podršku nacionalnih vlasti (investiranje u projekte energetske efikasnosti bi moglo biti adekvatno za kratkotrajne projekte)
4. izbegnu otpuštanje zaposlenih ukoliko je moguće. Zadržite svoje kvalifikovane stručnjake. Postoje i nova šansa da se nađu zaposleni najvišeg ranga koji za vreme recesije postanu dostupni na tržištu rada.
5. povežu se sa građanima i objasne svoja očekivanja, na čemu rade i zašto. Uverite građane da urkos teškim vremenima, ne planirate da povicite poreze, ali ćete, zbog pravičnosti i jednakosti, osigurati da svi plaćaju svoje obaveze.

Preporuke za asocijacije lokalnih vlasti:

Asocijacije lokalnih vlasti, članice NALAS-a, obavezuju se da će da:

1. pružaju podršku lokalnim vlastima kako bi ubrzale procedure, smanjili birokratiju i stvorili pogodnu klimu za investiture
2. pružaju podršku lokalnim vlastima da smanje troškove kroz bolje organizovanje nabavki, unapređenje profesionalnih kapaciteta, monitorisanje dugovanja
3. podrže lokalne vlasti u unapređenju efikasnosti javnih opštinskih troškova pomoću uvođenja sistema komparativne analize (eng. "benchmarking") lokalnih vlasti
4. nastave da razmenjuju pozitivna iskustva lokalnih vlasti u reagovanju na krizu.

Najzad, učesnici diskusije su izneli argumente i ponovili da centralne vlasti jugoistočne Evrope treba da **nastave sa brzom i istinskom decentralizacijom**, pružajući adekvatnu fiskalnu anatomiju lokalnim vlastima, što će im omogućiti da unaprede prikupljanje prihoda i pružanje usluga građanima.